

Kaupunginjohtajan katsaus talousarvion sisältämistä merkittävimmistä asiakohdista, jotka vaikuttavat Loimaan kaupungille laskettuun hytekertoimeen.

Hyto 24.10.2023 § 28

642/06.00.00/2023

Valmistelija

Kaupunginjohtaja Rantala Jari, hallintopäällikkö Rinta-Jouppi Juha

Sote-uudistuksessa sosiaali- ja terveystaloudet siirtyivät hyvinvointialueiden järjestettäväksi (1.1.2023 alkaen), mutta vastuu kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä säilyy kunnilla. Kuntien palkitseminen vaikuttavasta hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä on tärkeää, koska hyvinvoiva väestö on elinvoimaisen kunnan ja hyvinvointialueen edellytys. Lisäksi sosiaali- ja terveydenhuollon kustannusten kasvun hillitseminen vaatii, että hyvinvointia ja terveyttä edistetään laajalti ihmisten arkiympäristöissä. Edellytyksiä väestön hyvinvoinnille ja terveydelle luovat koulutus, liikunta-, ruoka- ja kulttuuripalvelut, kaavoitus, liikennejärjestelyt sekä monet muut kunnan tehtävät.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtionosuuden lisäosa eli HYTE-kerroin on kannustin, joka tarkoittaa, että kuntien rahoituksen valtionosuuden suuruus määräytyy osaksi niiden tekemän hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön mukaan. Tällä halutaan varmistaa kuntien aktiivinen toiminta asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi myös sote-uudistuksen jälkeen.

Laskennassa käytettävät indikaattorit:

Lisäosan suuruus määräytyy kahdenlaisten indikaattorien perusteella:

- toimintaa kuvaavista prosessi-indikaattoreista ja
- tuloksia kuvaavista tulosindikaattoreista.

Yhteensä indikaattoreita on 21. Indikaattorien soveltuvuus arvioidaan määräajoin, eivätkä ne tule olemaan aina samoja.

Kuntien hyte-kerroin muodostuu kahdenlaisista indikaattoreista: prosessi-indikaattoreista ja tulosindikaattoreista:

Toimintaa kuvaavat prosessi-indikaattorit:

Toimintaa kuvaavat prosessi-indikaattorit (15 kpl) mittaavat nykytilannetta. Niillä haetaan vastausta kysymykseen "Minkälaista kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työ on".

Toimintaa kuvaavat indikaattorit:

- peruskoulut (4 yksittäistä indikaattoria)
- liikunta (5 yksittäistä indikaattoria)
- kuntajohto (5 yksittäistä indikaattoria)
- kulttuuri (1 yksittäinen indikaattori)

Toimintaa kuvaavien indikaattoreiden määrä on kohtalaisen suuri, jotta toimintaa voidaan arvioida mahdollisimman laajasti. Jos indikaattoreita olisi vain muutama, olisi vaarana että tehtäisiin vain niitä asioita, joita HYTE-kertoimessa mitataan. Nyt valitut indikaattorit mittaavat laajasti tekemisiä aina johtamisesta, seurannasta ja arvioinnista, resursseista ja kuntalaisten osallisuuden edistamisestä käytännön tekemisiin. Tärkeää on myös työn pitkäjänteisyys ja suunnitelmallisuus.

Lisää prosessi-indikaattoreista:

<https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/hyvinvointijohtaminen/hyvinvointijohtaminen-kunnassa/hyte-kerroin-kannustin-kunnille/prosessi-indikaattorit>

Tuloksia kuvaavat tulosindikaattorit:

Tulosindikaattorit (6 kpl) mittaavat muutosta väestön hyvinvoinnissa ja terveydessä. Tulosindikaattorit on valittu näiden periaatteiden mukaan:

- kunta voi omalla toiminnallaan vaikuttaa indikaattoreihin
- eri ikäryhmät ovat edustettuina
- jotta kunnan väestörakenne, sairastavuus tai työttömyystilanne ei vaikuttaisi tulokseen, mitataan tulosindikaattoreissa lähtökohtaisesti muutosta
- tavoite on, että kunnat olisivat mahdollisimman paljon samalla viivalla ja niillä on mahdollisuus saada todettavia, hyviä muutoksia näissä asioissa aikaan

Tulosindikaattoreista lasketaan kahden viimeisimmän vuoden tai mittausajankohdan erotus kuvaamaan tapahtunutta muutosta. Jos jonkin indikaattorin arvo on jo tavoitetilanteessa, saa kunta sen osalta maksimipisteet.

Lisää tulosindikaattoreista:

<https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/hyvinvointijohtaminen/hyvinvointijohtaminen-kunnassa/hyte-kerroin-kannustin-kunnille/tulosindikaattorit>

Hyte-kertoimen laskeminen:

Kunnan saama summa lasketaan seuraavasti: Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen perushinta x kunnan asukasluku x kunnan hyte-kerroin / kokonaan hyte-kerroin, joka vuonna 2023 on 67.

Esimerkiksi 10 000 asukkaan kunta voi saada hyte-työn onnistumisesta riippuen vaikkapa

- 18,89 €/asukas x 10 000 asukasta x 40/67 = 112 500 euroa tai

- 18,89 €/asukas x 10 000 asukasta x 80/67 = 225 000 euroa

Laskelma on julkaistu Sotkanet-verkkopalvelussa ja valtiovarainministeriön sivuilla. <https://sotkanet.fi>

Tutustu laskelmaan: <https://vm.fi/valtionosuuslaskelmia>

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kannustin on kirjattu laissa kunnan peruspalvelujen valtionosuuden 15 §:ssä "hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lisäosa" (618/2021). Esitys kuntien kannustamiseen ei ole uusi. Kuntien palkitsemista niiden tekemästä hyvästä työstä asukkaidensa terveyden edistämiseksi on esitetty jo 2000-luvun alusta lähtien (Valtioneuvoston periaatepäätös Terveys 2015 -kansanterveysohjelmasta 2001).

Sote-uudistuksen yhteydessä STM:n ja VM:n asettama sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen selvityshenkilöryhmä (STM 2015) kannusti kehittämään kannustinjärjestelmiä, joilla voidaan tukea ja palkita kuntia, jotka ovat kyenneet parantamaan tai ylläpitämään asukkaidensa hyvinvointia ja terveyttä. Myös kunnilta saatiin selkeä tuki kannustavan elementin sisällyttämiseen kuntien valtionosuuteen. Valtiovarainministeriön vuonna 2019 tekemässä esiselvityksessä yli 90 prosenttia vastanneista kunnista piti hyte-kerrointa perusteltuna (Valtioneuvoston ministeriö 2019).

Kaupunginjohtaja alustaa talousarvion sisältämistä merkittävimmistä asiakohdista, jotka vaikuttavat Loimaan kaupungille laskettuun hytekertoimeen.

Esittelijä	Puheenjohtaja
Päätösehdotus	Merkitään tiedoksi.
Päätös	Merkittiin tiedoksi.